

УДК 005.336.3: 005.936.43

Є. О. Олійник,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава
ORCID ID: 0000-0002-6512-7235

А. С. Олійник,
к. е. н., старший викладач кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава
ORCID ID: 0000-0002-0274-5204

О. Г. Пилипченко,
здобувач вищої освіти спеціальності "Менеджмент
(магістерська програма "Бізнес-адміністрування")",
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава
ORCID ID: 0000-0002-2919-4254

О. С. Пугін,
здобувач вищої освіти спеціальності "Менеджмент",
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава
ORCID ID: 0000-0001-9400-5969

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.23.79

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ: СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ, ОСНОВНІ ПІДХОДИ

Ye. Oliinyk,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management,
Poltava State Agrarian Academy, Poltava
A. Oliinyk,
PhD in Economics, Senior Lecturer of Department of Management
Poltava State Agrarian Academy, Poltava
O. Pylypchenko,
higher Education Degree in Management (master's program "Business Administration")
Poltava State Agrarian Academy, Poltava
O. Pugin,
higher Education Degree in Management, Poltava State Agrarian Academy, Poltava

PRODUCT QUALITY MANAGEMENT: ESSENCE, PRINCIPLES, BASIC APPROACHES

У статті з'ясовано взаємопов'язані фактори управління якістю продукції. Розглянуто еволюцію поняття "якість". Проаналізовано основні принципи менеджменту якості. Зображено модель системи управління якістю, що ґрунтується на процесному підході. Досліджено особливості маркетингового, американського, європейського, японського підходів. Уточнено, що вибір підходу до управління економікою залежить від поставлених завдань у сфері якості і особливостей системи фінансової звітності. Виокремлено основні підходи, які рекомендуються стандартом ISO 9004. З'ясовано мету основних підходів до обліку й витрат на якість у межах підприємства. Здійснено порівняльний аналіз підходів до обліку й витрат на якість. Встановлено, що згідно з вимогами міжнародних стандартів ISO серії 9000, ефективність діяльності у системі якості оцінюється за здатністю підприємства попереджати можливі невідповідності.

The article explains the related factors of product quality management. The evolution of the concept of "quality" is considered. It is found that competition results in the fact that they buy cheaper of the same two goods and of better quality at the same prices. It is clear that quality has always been and remains an important market characteristic of goods, and consumer quality assessment will always determine the competition strategy. Any activity or complex of activities that use resources to convert inputs to outputs can be considered a process. Often, the output of one process is directly the input of the next process.

The speed of processes and the variety of forms of information exchange in the presence of commodity markets and high competition leave almost no chance for those enterprises that build management process only on the basis of linear or functional management. The basic principles of quality management are analyzed. The model of quality management

system based on process approach is presented. It illustrates a quality management system based on the processes described in ISO 9000 series standards. It shows that stakeholders play a significant role in providing input to the organization.

Stakeholder satisfaction monitoring requires evaluating information on the parties' perception of their satisfaction with their needs and expectations. A distinctive feature of modern approaches to the management of a production enterprise is a systematic approach, that is, the consideration of the activity of the enterprise as a single organism, consisting of a chain of closely related and interacting elements. Features of marketing, American, European, Japanese approaches are investigated. It is specified that the choice of approach to economic management depends on the tasks set in the sphere of quality and features of the financial reporting system.

The main approaches that are recommended by ISO 9004 are highlighted. The purpose of the basic approaches to accounting and quality costs within the enterprise is clarified. A comparative analysis of accounting approaches and quality costs has been carried out. It is established that in accordance with the requirements of the international standards of the ISO 9000 series, the effectiveness of the quality system is evaluated by the enterprise's ability to prevent possible inconsistencies.

Ключові слова: якість продукції, управління якістю, фактори управління якістю, принципи менеджменту якості, основні підходи, стандарти ISO, коло Демінга.

Key words: product quality, quality management, factors of quality management, principles of quality management, basic approaches, ISO standards, Deming circle.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні ринкові умови висувають нові вимоги до якості продукції, що випускається. Це пов'язано з тим, що функціонування будь-якого підприємства, його стійке положення на ринку товарів і послуг визначається рівнем конкурентоспроможності. Тоді як конкурентоспроможність пов'язана з дією факторів, серед яких основними є рівень ціни та якість продукції. Причому другий фактор займає першочерговість над першим.

Забезпечення високої якості продукції тісно взаємопов'язане із задоволенням потреб споживачів. Цей взаємозв'язок визначає ринкову політику будь-якого підприємства. Ефективність розвитку підприємства на ринку напряму залежить від результатів управління якістю. Тому управління якістю продукції стало важливою частиною виробничого процесу і направлено не стільки на виявлення дефектів у готовій продукції, скільки на перевірку якості продукції у процесі виробництва.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Вагомий внесок у розвиток управління якістю продукції здійснили такі науковці, як С.М. Безродна [1], О.М. Царенко та В.П. Руденко [12], В.В. Биковський [2], С.К. Фомичев [11],

Л.І. Боженко [3], Ю.Ф. Мельник, В.М. Новиков і А.С. Школьник [5], Ж.К. Сіднева [10], Д.Г. Гольцев [4], В.В. Савуляк [9], Г.І. Подпрятков [8], О.І. Момот [6], О.П. Осадчук [7], М.І. Шаповал [13] та інші. Однак фахівці та дослідники у своїх працях недостатньо уваги зосереджують на теоретичних та прикладних проблемах удосконалення управління якістю продукції підприємств.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження методологічних засад щодо управління якістю продукції та обґрунтування сутності, принципів та основних підходів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Для вирішення проблеми забезпечення потреб суспільства в якісній продукції необхідне цілеспрямоване управління процесом формування та забезпечення якості. Управління якістю охоплює сукупність взаємозв'язаних технічних, організаційних, економічних, соціальних факторів (рис. 1).

У ринковій економіці проблема якості є найважливішим чинником підвищення рівня життя, економічної, соціальної й екологічної безпеки. Якість є комплексним поняттям, що характеризує ефективність усіх сторін діяльності: розробка стратегії, організація виробництва, маркетинг.

Поняття якості формувалося під впливом історико-виробничих обставин. Кожне суспільне виробництво мало свої об'єктивні вимоги до

Рис. 1. Сукупність взаємопов'язаних факторів управління якістю продукції [12]

якості продукції. Спочатку перевірка якості припускала визначення точності і міцності (точність розмірів, міцність тканини тощо). Підвищення складності виробів привело до збільшення числа оцінюваних властивостей. Центр ваги змістився до комплексної перевірки функціональних здібностей виробу. В умовах масового виробництва якість стала розглядатися не з позицій окремого екземпляра, а з позицій стандарту якості усіх вироблених у масовому виробництві виробів [2].

З розвитком науково-технічного прогресу з'явилися автоматичні пристрої для ефективного управління складним устаткуванням та іншими системами. Зміст якості постійно розвивався і уточнювався. У зв'язку з потребою контролю якості були розроблені методи збору, обробки та аналізу інформації про якість. Підприємства, що функціонували в умовах ринкової економіки, прагнули організувати моніторинг за якістю у процесі виробництва і споживання. Акцент було зроблено на попередження дефектів.

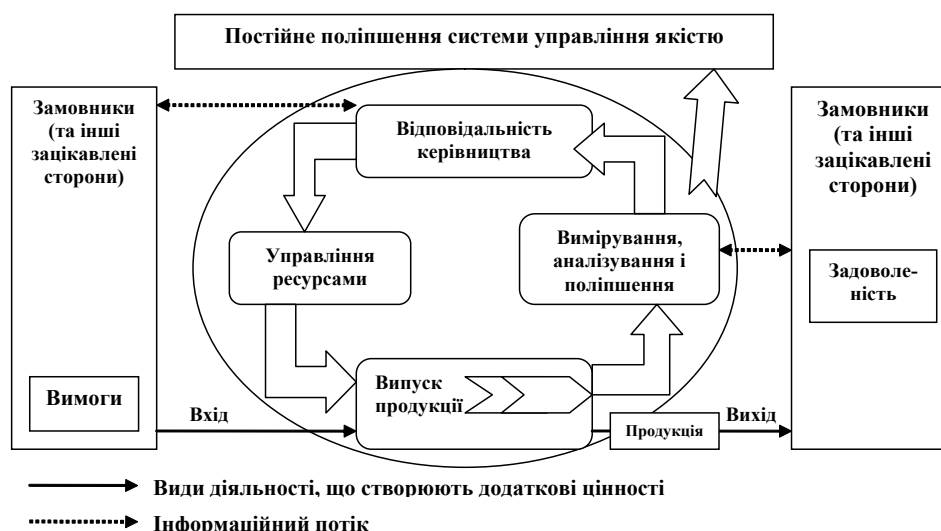
Якість продукції безпосередньо залежить від якісного здійснення всіх процесів виробництва, тому важливо її розглядати як об'єкт управління в межах виробничої діяльності підприємства. Управління якістю — це скоординована діяльність, яка полягає у спрямуванні та контролі організації щодо якості, що, звичайно, охоплює розроблення політики і цілей у сфері якості, планування якості, контроль якості, забезпечення та поліпшення якості [5].

Конкурентна боротьба має наслідком те, що з двох однакових товарів купують дешевший, а за однакових цін — якісніший. Зрозуміло, що якість завжди була і залишається важливою ринковою характеристикою товару, а оцінка якості товарів споживачами завжди визначатиме стратегію конкуренції [11].

Для того щоб забезпечити конкурентоспроможну якість продукції, кожне підприємство повинно обґрунтовано здійснювати управління якістю. Сучасна концепція управління які-

Таблиця 1. Еволюція поняття "якість"

Автор	Формулювання визначення якості
Арістотель (III ст. до н.е.)	- відмінність між предметами; - диференціація за ознакою «добрий-поганий»;
Гегель (XIX ст.)	- якість є передусім тотожна визначеності буття визначеності: щось перестає бути тим, що воно є, коли воно втрачає свою якість
Китайська версія	- ієрогліф, що позначає якість, складається із двох елементів: «рівновага» і «кошти»: якість=рівновага+кошти; таким чином, якість тотожна поняттю «висококласний», «дорогий»
Математик У.А. Шухарт (1931 р., США)	- якість має два аспекти: 1) об'єктивні фізичні характеристики; 2) суб'єктивна характеристика: наскільки рідч «добра»
Проф. К. Ісікава (1950 р., Японія)	- якість — властивість, що реально задовольняє споживача
Проф. Дж. Джуран (1979 р., США)	- придатність для використання (відповідність призначенню); - суб'єктивний бік: якість є ступінь задоволення споживача (для реалізації якості виробник повинен знати вимоги споживача і зробити свою продукцію, щоб вона задовольняла ці вимоги)
ГОСТ 15467-79	- якість продукції — сукупність властивостей продукції, що обумовлюють її придатність задовольняти певні потреби відповідно до призначення
Міжнародний стандарт ISO 8402-86	- якість — сукупність властивостей і характеристик продукції чи послуги, які надають їм здатність задовольняти обумовлені чи передбачені потреби
ISO 8402-94; ДСТУ 3230-95	- якість — сукупність характеристик об'єкта, які стосуються її здатності задовольняти установлені й передбачені потреби
ISO 9000-2000; ДСТУ ISO 9000-2001	- якість — ступінь, до якого сукупність власних характеристик задовольняє вимоги
ISO 14000	- якість — побудова належної організаційної структури з розподілом відповідальності
ISO 22000	- якість — безпека харчових продуктів

Рис. 2. Модель системи управління якістю, що ґрунтується на процесному підході

стю ґрунтується на сукупності принципів менеджменту якості [3].

Принцип 1. Орієнтація (або фокус) на споживача. В основі цього принципу — аналіз ринку і потреб споживачів. Результати аналізу служать механізмом, що запускає виробництво. Випускаючи продукт, уже не обмежуються виконанням формальних вимог замовника, а намагаються вгадати його бажання.

Принцип 2. Лідерство. Ключовий принцип системи менеджменту якості (СМЯ), без якого СМЯ скоріше фікція, чим реальність. Управління підприємством, управління проектами, створення, впровадження й експлуатація СМЯ — це області діяльності, де необхідне лідерство.

Принцип 3. Залучення персоналу. Систематична можливість кожного співробітника брати участь у прийнятті і реалізації управлінських рішень.

Принцип 4. Процесний підхід. Всі види діяльності в організації розглядаються як процеси. Процеси — це логічно упорядковані послідовності кроків (робіт, етапів, елементів), що перетворюють вхідні дані у вихідні дані.

Принцип 5. Системний підхід. Координація всіх аспектів діяльності, постійного планування і доведення планів до кожного робочого місця, з тим, щоб можна було аналізувати і коректувати їхнє виконання по ходу справи.

Принцип 6. Безперервне поліпшення. У разі систематичного поліпшення процесів поступово з'являється можливість зниження втрат і відповідно ціни продукції за рахунок зростаючого "зазору" між собівартістю і ціною. Таке зниження ціни веде до розширення ринкової ніші, що, у свою чергу, приводить до зниження собівартості за рахунок ефекту масштабу [9].

Принцип 7. Підхід до прийняття рішень на основі фактів. Передбачає розмежування достовірних фактів від помилкових або сумнівних. Основа цього підходу — вимір для одержання даних про процеси і одночасне нагромадження інформації, яка поступово перетворюється у знання [1].

Принцип 8. Взаємовигідні відносини з постачальниками. Цей принцип націлений на створення нових відносин з постачальниками. У разі постійних відносин з якими можна говорити про управління ланцюжками доданих цінностей для споживачів.

Будь-яку діяльність або комплекс видів діяльності, для яких використовують ресурси для перетворення входів на виходи, можна розглядати як процес. Часто вихід одного процесу безпосередньо є входом наступного процесу. Швидкість процесів і різноманіття форм прояву інформаційного обміну при наповненості товарних ринків і високої конкуренції практично не залишають шансів тим підприємствам, які будують процес управління тільки на основі лінійного або функціонального управління. Систематичне визначення процесів та їх взаємодій в організації, а також управління ними називають "процесним підходом".

Рисунок 2 ілюструє систему управління якістю, що базується на процесах, описаних в стандартах серії ISO 9000. Він показує, що зацікавлені сторони відіграють суттєву роль у забезпеченні вхідних елементів для організації. Моніторинг задоволеності зацікавлених сторін вимагає оцінювання інформації щодо сприйняття цими сторонами ступеня задоволення їхніх потреб та очікувань.

Відмінною особливістю сучасних підходів до управління виробничим підприємством є системний підхід, тобто розгляд діяльності підприємства як єдиного організму, що складається з ланцюга тісно пов'язаних і взаємодіючих елементів [10].

За маркетинговим підходом, мірою якості, доцільно вважати рівень задоволення потреб споживача товаром або послугою, котрий, у свою чергу, визначається споживчою вартістю шляхом співвідношення вартості цінності [4].

Водночас маркетинговий підхід надає можливість звернути увагу на особливості визначення якості:

- зіставлення якості із властивостями продукції дозволяє розглядати її як складну властивість, тобто як результат певної структури, впорядкованої сукупності функціонально-корисних властивостей продукції;

- якість як споживча вартість існує лише за існування потреби в продукції;

- якість продукції визначають лише функціонально корисні властивості, які впливають на її призначення та здатність задовольняти потреби, тобто підвищення якості доцільно здійснювати шляхом поліпшення лише корисних властивостей продукції, котрі забезпечують виконання або розширення основних функцій;

- якість як певну упорядковану сукупність властивостей можна реалізувати лише за умови відповідності застосування продукції її цільовому призначенню.

Особливостями європейського підходу до вирішення проблем якості є:

- законодавча основа для проведення всіх робіт, пов'язаних з оцінкою та підтвердженням якості;

- гармонізація вимог державних стандартів, правил та процедур сертифікації;

- створення регіональної інфраструктури та мережі державних організацій, уповноважених здійснювати роботи з сертифікації продукції та систем якості, акредитації лабораторій, реєстрації спеціалістів з якості.

Зіставлення західного (США і Європа) та східного (Японія) підходів до якості наведено у таблиці 2 [8].

Американський підхід у галузі якості передбачає:

- жорстокий контроль якості виготовлення продукції з використанням методів математичної статистики;

- увага до процесу планування виробництва за кількісними та якісними по-

Таблиця 2. Порівняння підходів до рівня якості

Західний підхід (США, Європа)	Східний підхід (Японія)
Якість базується на низькому рівні цін	Якість базується на низькому рівні дефектів
Перша мета – прибуток, якість – категорія випадкова	Перша мета – якість, прибуток одразу настає
З питань якості покупці повинні вносити пропозиції постачальникам	Згода з вимогами покупця щодо питань якості
Загальні ідеї щодо якості	Суворі політика якості щодо кожного предмету

казниками, адміністративний контроль за виконанням планів;

- удосконалення управління підприємством в цілому.

Елементами японського підходу до управління якістю є:

- орієнтація на постійне вдосконалення процесів і результатів праці в усіх підрозділах;

- орієнтація на контроль якості процесів, а не на якість продукції;

- орієнтація на запобігання можливості допущення дефектів;

- дослідження й аналіз проблем, що виникають у напрямі від попередньої операції до наступної;

- впровадження принципу: "Твій споживач — виконавець наступної виробничої операції";

- закріплення відповідальності за якість результатів праці за безпосереднім виконавцем;

- розвиток творчого потенціалу робочого персоналу, впровадження моралі: "Нормальній людині соромно погано працювати".

Особливості японського підходу до проблеми якості передбачають:

- широке впровадження наукових розробок у галузі управління та технології;

- високий ступінь комп'ютеризації всіх операцій управління, аналізу та контролю за виробництвом;

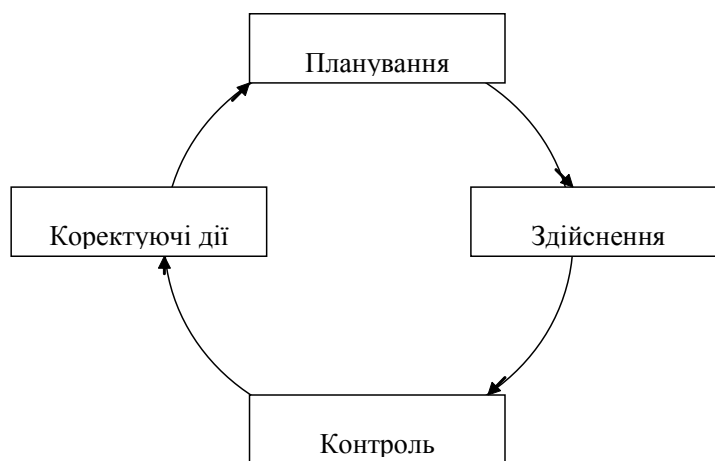
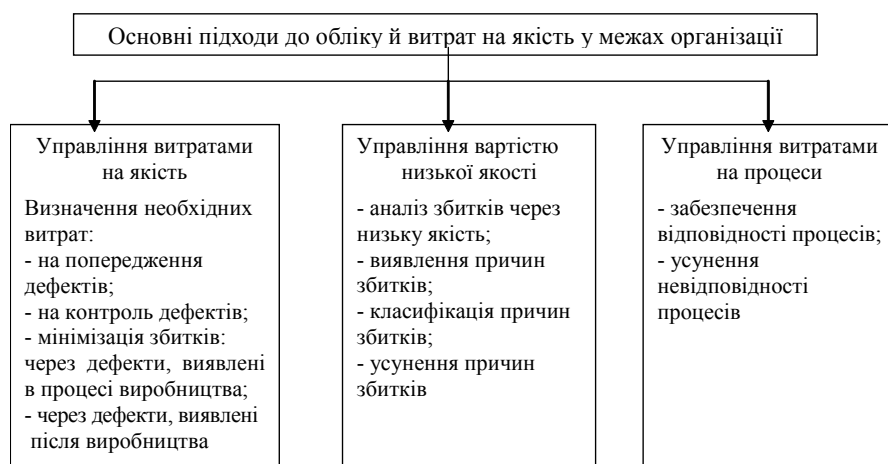

Рис. 3. Коло Демінга

Рис. 4. Основні підходи до обліку й витрат на якість у межах підприємства

— максимальне використання можливостей людини, вживання заходів з метою стимулювання творчої активності;

— систематичне навчання персоналу.

Коло Демінга є моделлю постійного поліпшення якості (рис. 3). Згідно цієї моделі будь-яка діяльність може бути розділена на етапи [1; 12; 13].

Планування. На першому етапі кола Демінга керівник повинен визначити, чого він хоче досягти, що для цього необхідно змінити і як це потрібно зробити.

Здійснення. На цьому етапі виконується запланований процес.

Контроль. Після виконання наміченого необхідно порівняти заплановані показники з досягнутими і встановити різницю між бажаним і дійсним.

Коректуючі дії. Після встановлення різниці між бажаним і дійсним керівник аналізує причини невідповідностей. Встановивши причини, вживають заходи з їх усунення. У разі позитивного оцінювання результатів процедуру необхідно внести до нормативної документації на рівні внутрішнього стандарту підприємства.

Отже, планування → здійснення → контроль → управляюча дія утворюють коловий цикл управління. Результати (позитивні і негативні) враховуються при подальшому плануванні.

Управління якістю — складова частина загального управління, тому етапи циклу Демінга (планування → здійснення → контроль → управляюча дія) є також функціями управління якістю.

Засновниками вищезазначених підходів є учені Демінг, Джуран, Фейгенбаум. Вони створили першу наукову школу менеджменту якості. Представники цієї школи учені Ісікава,

Тагучі і інші внесли вагомий внесок у розвиток планування якості і статистичного аналізу. Класичні методи менеджменту якості базуються на технічних підходах (широке використання статистичних методів обробки інформації, фізичних методів контролю якості) і широкому вживанні методів управління [7].

Керівні вказівки з економічних аспектів діяльності у сфері якості наведені в стандарті ISO 9004. Вказівки стандарту торкаються підходів до

збору, надання і аналізу фінансових даних щодо діяльності в сфері якості. Вибір підходу до управління економікою якості залежить від поставлених задач у сфері якості і особливостей системи фінансової звітності. Існує безліч підходів до збору, надання і аналізу фінансових даних про діяльність у сфері якості (рис. 4).

Стандартом ISO 9004 рекомендуються три підходи:

— управління витратами на якість (у стандарті — підхід з погляду витрат на якість);

— управління вартістю низької якості (в стандарті — підхід з погляду збитків унаслідок незадовільної якості);

— управління витратами на процеси (в стандарті — підхід з погляду витрат на процеси) [6].

Ці три підходи, як вказано у стандарті ISO 9004, можуть бути використані не тільки в чистому вигляді, але і в різних поєднаннях. Не виключено вживання інших підходів або можливих комбінацій. У кожному з трьох підходів розглядаються дві основні фінансові групи: витрати на управління якістю і збитки через низьку якість. Розглянемо особливості кожного з підходів.

Управління витратами на якість [1; 3; 13].

Підхід полягає в калькуляції витрат на поліпшення і контроль якості і збитків через допущені дефекти, відмови, переробки. Перераховані збитки відносяться до категорії витрат на дефекти. В результаті збільшення витрат на поліпшення і контроль якості зменшуються витрати на виправлення дефектів, і навпаки. У разі управління витратами на якість визначається економічний ефект передбачуваних витрат на якість, як зменшення загальних витрат за рахунок зменшення збитків, заподіяних дефектами. Управління витратами на якість

особливо ефективне у побудові системи якості, впровадженні нових методів, програм управління і забезпечення якості, а також під час аналізу засобів і методів контролю якості. Такий підхід дозволяє встановити зв'язок між витратами на якість і прибутком; провести калькуляцію терміну окупності капіталовкладень у сфері якості; спрогнозувати і згодом оцінити результативність діяльності у сфері якості. Згідно з вимогами міжнародних стандартів ISO серії 9000 ефективність діяльності в системі якості оцінюється за здатністю підприємства попереджати можливі невідповідності.

Управління вартістю низької якості [8; 9; 12].

Управління вартістю низької якості здійснюється за схемою "від зворотного" в порівнянні з управлінням витратами на якість. Цикл управління вартістю низької якості: калькуляція вартості низької якості → встановлення причин невідповідностей, що виникли → класифікація причин невідповідностей за величиною заподіяного збитку → встановлення пріоритетів серед причин невідповідностей → усунення причин невідповідностей згідно з встановленою черговістю → подальша калькуляція вартості низької якості. Управління вартістю низької якості направлене на визначення необхідності додаткових витрат на якість і виявлення проблем хронічного характеру, не охоплених системою якості. Збиток від проблем хронічного характеру може бути незначний впродовж малого проміжку часу.

Але ці проблеми призводять до значних економічних втрат через регулярний характер. До вартості низької якості відносяться втрати, викликані тим, що підприємством не реалізовані потенційні можливості. Іноді вартість низької якості важко визначити кількісно, але вона може бути дуже істотною (наприклад, втрата престижу фірми). Характеристиками вартості низької якості є також зменшення об'єму реалізації продукції або невідповідність між планованими і реальними економічними показниками. Прикладами вартості низької якості є втрата довіри споживача, втрата можливості отримання додаткової вигоди для споживача, організації або суспільства, а також марнотратне використання ресурсів і матеріалів. Непрямі витрати внаслідок низької якості можуть бути дуже значними.

Підхід, заснований на визначенні збитків у результаті незадовільної якості, найбільш ефективний у вже побудованій і функціонуючій системі якості. За допомогою підходу можна вияви-

Таблиця 3. Основні підходи до обліку й витрат на якість у межах підприємства

Підхід	Мета підходу
Управління витратами на якість	Побудова і оцінка ефективності системи якості. Впровадження нових методів управління якістю
Управління вартістю низької якості	Усунення причин невідповідностей, що виникли. Удосконалення системи якості
Управління витратами на процеси	Побудова і функціонування системи TQM. Удосконалення процесів і діяльності, усунення невідповідностей

ти неефективні види діяльності і визначити заходи щодо внутрішнього удосконалення системи.

Управління витратами на процеси [2; 5; 6].

Діяльність будь-якої організації може бути змодельована з погляду сукупності зовнішніх і внутрішніх процесів організації. У такій моделі управління організацією може бути розглянуте як управління процесами в організації. Прикладами процесів є технологічні, управління, підготовки персоналу, процеси інформаційного забезпечення тощо.

У таблиці 3 представлено порівняльний аналіз основних підходів до обліку й витрат на якість у межах підприємства

Отже, для вирішення проблем якості продукції АПК необхідно знати та розуміти розвиток наукових підходів до управління якістю. Особливостями сучасного управління якістю є: попередження помилок, а не їх пошук та ліквідація; за якість відповідає кожен, а не лише відділ технічного контролю; постачальники розглядаються як партнери.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК УЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, якість продукції відноситься до найважливіших критеріїв функціонування підприємств в умовах насиченого ринку. Підвищення якості продукції визначає темпи зростання ефективності виробництва та науково-технічного прогресу, робить вплив на конкурентоспроможність та інтенсифікацію економіки. Тому управління якістю продукції є важливим питанням, яке потребує постійного вирішення для забезпечення високої якості готової продукції. Управління якістю є процесом оптимального поєднання взаємообумовлених категорій якості з метою досягнення найбільш ефективного виробництва, найвищої продуктивності суспільної праці.

Сучасне управління якістю повинне орієнтуватися на характер потреб, їхню динаміку та структуру, стимули, зумовлені економічною і технічною конкуренцією, кон'юнктуру ринку. Необхідно оптимально сполучати дії, засоби та методи, що забезпечують як виготовлення про-

дукції, так і розробку нової продукції, здатної задовольняти майбутні запити споживачів і потреби ринку.

Література:

1. Безродна С.М. Управління якістю: навч. посіб. / С.М. Безродна. — Чернівці: ПБКФ "Технодрук", 2017. — 174 с.
2. Биковський В.В. Актуальні проблеми менеджменту / Під загальною ред. В.В. Биковського. — Тамбов: Тамбо. держ. техн. ун-т, 2005. — Вип. 2. — 312 с.
3. Боженко А.І. Управління якістю, основи стандартизації та сертифікації продукції: навч. посібн. / А.І. Боженко. — Львів: Афіша, 2001. — 123 с.
4. Гольцев Д.Г. Сутність та маркетинговий підхід до поняття "якість" у системі управління якістю / Д.Г. Гольцев // Економіка та управління підприємствами. — 2009. — № 3 (93). — С. 79—83.
5. Мельник Ю.Ф. Основи управління безпечністю харчових продуктів / Ю.Ф. Мельник, В.М. Новиков, А.С. Школьник. — К.: Вид-во Союзу споживачів України. — 2007. — 207 с.
6. Момот О.І. Менеджмент якості та елементи системи якості / О.І. Момот. — К.: ЦУЛ, 2007. — 368 с.
7. Осадчук О.П. Якість продукції як об'єкт управління [текст] / О.П. Осадчук // Формування ринкових відносин в Україні. — 2011. — № 4. — С. 144—147.
8. Подпряттов Г.І. Основи стандартизації, управління якістю та сертифікація продукції рослинництва: навч. посібник, 2-ге вид., перероб. та допов. / Г.І. Подпряттов [та ін.]. — К.: Арістей, 2006. — 620 с.
9. Савуляк В. В. Управління якістю продукції: навч. посібн. / В.В. Савуляк. — Вінниця: ВНТУ, 2012. — 91 с.
10. Сіднева Ж.К. Розвиток системного підходу до управління якістю / Ж.К. Сіднева / Формування ринкових відносин в Україні. — 2007. — № 9. — С. 74—77.
11. Фомичев С. К. Основы управления качеством: учеб. пособие / С.К. Фомичев, А.А. Старостина, Н.И. Скрыбина. — К.: МАУП, 2000. — 196 с.
12. Царенко О.М. Управління якістю агропромислової продукції: навч. посібник / О.М. Царенко, В.П. Руденко. — Суми: ВТД "Університетська книга", 2006. — 431 с.
13. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації / М.І. Шаповал. — К.: Вид-во Європейського університету, 2001. — 174 с.

References:

1. Bezrodna, S.M. (2017), Upravlinnia yakistiu [Quality management], Technoprint Printing Company, Chernivtsi, Ukraine.
2. Bykovsky, V.V. (2005), Aktual'ni problemy menedzhmentu [Actual problems of management], Tambov State Technical University, Tambov, Russia.
3. Bozhenko, L.I. (2001), Upravlinnia yakistiu, osnovy standartyzatsii ta sertyfikatsii produktsii [Quality management, basics of product standardization and certification], Afisha, Lviv, Ukraine.
4. Goltsev, D.G. (2009), "The essence and marketing approach to the concept of "quality" in the quality management system", Business Economics and Management, vol. 3 (93), pp. 79—83.
5. Melnyk, Yu.F. Novikov, V.M. and Schoolboy, L.S. (2007), Osnovy upravlinnia bezpechnosti kharchovykh produktiv [Fundamentals of Food Safety Management], Publishing House of the Consumers Union of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
6. Momot, O.I. (2007), Menedzhment yakosti ta elementy systemy yakosti [Quality management and elements of the quality system], TsUL, Kyiv, Ukraine.
7. Osadchuk, O.P. (2011), "Product quality as an object of management", Formation of market relations in Ukraine, vol. 4, pp. 144—147.
8. Podpryatov, G.I. (2006), Osnovy standartyzatsii, upravlinnia yakistiu ta sertyfikatsiia produktsii roslinnytstva [Basics of standardization, quality management and certification of crop production], Aristey, Kyiv, Ukraine.
9. Savuliak, V.V. (2012), Upravlinnia yakistiu produktsii [Product quality management], VNTU, Vinnytsia, Ukraine.
10. Sidneva, J.K. (2007), "Development of a systematic approach to quality management", Formation of market relations in Ukraine, vol. 9, pp. 74—77.
11. Fomichev, S.K. Starostina, A.A. and Scriabina, N.I. (2000), Osnovy upravleniya kachestvom [Quality Management Basics], MAUP, Kyiv, Ukraine.
12. Tsarenko, O.M. and Rudenko, V.P. (2006), Upravlinnia yakistiu ahropromyslovoi produktsii [Quality management of agro-industrial products], VTD "University Book", Sumy, Ukraine.
13. Shapoval, M.I. (2001), Osnovy standartyzatsii, upravlinnia yakistiu i sertyfikatsii [Basics of standardization, quality management and certification], Edition of the European University, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2019 р.